

Souhrnná teritoriální informace:

Botswana

Velvyslanectví České republiky v Pretorii 20. 5. 2022 14:56

Základní shrnutí pro obecnou představu o zemi tedy: kdo má výkonnou moc a ve stručnosti popis státního zřízení, zákonodárství (stručně), ekonomika a příležitosti pro české firmy, případně problémy při vstupu na trh, pokud jsou. Pokud je specifická kultura podnikání tak maximálně ve dvou větách popsat. Přidat výhled do budoucna.

Botswana je funkční demokratický a právní stát s nezávislým soudnictvím patřící mezi nejstabilnější a nejlépe fungující země v subsaharské Africe. Státním zřízením je parlamentní demokratická republika prezidentského typu. Dominantní politickou silou je strana Botswana Democratic Party, jež v zemi vládne nepřetržitě od získání nezávislosti. Botswana má navázány přátelské vztahy se všemi svými sousedy, s nimiž sdílí členství v Jihoafrickém rozvojovém společenství (SADC) a Jihoafrické celní unii (SACU). Přes narůstající čínský vliv rozvíjí Botswana tradičně korektní relace taktéž s Evropskou unií a Spojenými státy. Nezávislost získala jako bývalý britský protektorát Bečuánsko v roce 1966. V Botswaně i nadále přetrvává značná ekonomická závislost na těžbě nerostného bohatství, která se vzhledem k nutnosti dobývat nerosty ve stále narůstající hloubce značně prodražuje. Prezident Masisi deklaroval v rámci své předvolební kampaně (v r. 2019) jako hlavní cíl vlády transformaci botswanské ekonomiky směrem k většímu zastoupení výrobního sektoru (zejména automobilového průmyslu). Investice do průmyslové výroby se však efektivně nedaří do země nalákat. Příčinou je celá řada negativních faktorů, mj. nevelký vnitřní trh a nedostatečná úroveň integrace v rámci regionu, nekvalifikovaná pracovní síla, výpadky v zásobování elektřinou, sucho, infrastruktura apod. V hodnocení konkurenceschopnosti podnikatelského prostředí se Botswana pravidelně umísťuje na špičce v rámci celého afrického kontinentu. Dle Transparency International je Botswana jednou z nejméně zkurumpovaných zemí v Africe. Země se potýká s vysokou mírou sociální nerovnosti, pod hranici chudoby žije v Botswaně přibližně 16 % obyvatel. Výše nezaměstnanosti podle posledních zveřejněných údajů dosahovala 26 %, přičemž ve věkové skupině do 35 let je bez práce více než 40 % populace. Epidemií HIV/AIDS zůstává postižena více než pětina dospělého obyvatelstva. Země dlouhodobě čelí nedostatku vody a srážek, což postihuje zemědělskou výrobu. Vedle diamantů je Botswana významným producentem hovězího masa. Negativní vliv na výkon ekonomiky a zahraniční investice mají přetrvávající problémy v zajištění dodávek vody a elektřiny. V současné době se na produkci 500 MW podílejí prakticky jen dvě uhelné elektrárny a jedna 1,3 MW solární elektrárna, zbytek elektrické energie je importován z okolních zemí, především z JAR a závazek vlády ohledně dosažení energetické soběstačnosti v nejbližších letech je proto podle expertů nereálný. Markantní je rovněž i provozní a ekonomická závislost na JAR. Vláda stojí před obtížným úkolem transformovat ekonomiku a vymanit se ze závislosti na těžbě nerostných surovin. Tato potřeba bude časem a s ubývajícím zásobami

Základní údaje	
Hlavní město	Gaborone
Počet obyvatel	2,43 mil.
Jazyk	angličtina (oficiální jazyk), setswanština (vysoce rozšířená)
Náboženství	křesťanství (57 %), tradiční náboženství (30 %), bez vyznání (11 %), ostatní náboženství (2 %)
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Mokgweetsi Masisi
Hlava vlády	Mokgweetsi Masisi
Název měny	Botswanská pula (BWP)
Cestování	
Časový posun	+1 hodina (v létě +0 hodin)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	JUDr. Pavel Řezáč
Ekonomický úsek	Mgr. David Vaverka
Konzulární úsek	Mgr. Alice Mžýková
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	2021
Nominální HDP (mld. USD)	40,7
Hospodářský růst (%)	8,5
Inflace (%)	6,7
Nezaměstnanost (%)	N/A

ve zveřejněných údajích. Tato potřeba bude časem a s ubývajícím zásobami

diamantů stále naléhavější.

Tato Souhrnná teritoriální informace je zpracovávána pro zemi, která je tzv. přiakreditovaná. Informace je poskytována ve zkráceném rozsahu.

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu je Botswanská republika. Státní zřízení je parlamentní demokratická republika prezidentského typu. Prezident volený nepřímo Národním shromážděním je zároveň předsedou vlády a členem parlamentu. Zákony schvaluje Národní shromáždění, které se skládá z 65 poslanců. Parlamentní většinu tvoří poslanci vládní strany Botswana Democratic Party (BDP). Botswana má také na etnickém zastoupení založený patnáctičlenný Sněm náčelníků, jehož role je především poradní. Hlavou státu je po vítězství ve volbách v říjnu 2019 prezident Mokgweetsi Masisi, který by měl zemi vést do konce svého pětiletého funkčního období. Masisi je zároveň předsedou strany BDP, jež je u moci nepřetržitě od získání nezávislosti v roce 1966. Největší opoziční stranou je Umbrella for Democratic Change, která má v 65 členném parlamentu 15 míst. Lídrem nově založené opoziční strany Botswana Patriotic Front (BPF), jež vznikla odštěpením z BDP v roce 2019, je bývalý prezident Ian Khama, jehož bývalá administrativa čelí obviněním z korupce ze strany současného vedení. Na základě výsledku posledních všeobecných voleb (v r. 2019) se nezdá pravděpodobné, že by v blízké budoucnosti strana BPF mohla nějak ohrozit mocenskou hegemonii tradiční BDP.

1.2 Zahraniční politika země

Botswana je jednou z nejprozápadněji orientovaných zemí subsaharské Afriky. Na půdě mezinárodních organizací zaujímá konstruktivní přístup a často hlasuje společně se členskými státy Evropské unie, počítaje v to otázky mezinárodního soudu (ICC) či podpory lidských práv. Země je signatářem řady mezinárodních a regionálních obchodních uskupení a dohod (Světová obchodní organizace (WTO), Jihoafrická celní unie (SACU), Jihoafrické rozvojové společenství (SADC), dohoda o volném obchodu s Evropskou Unií aj.). Se sousedními zeměmi a většinou afrických států udržuje Botswana přátelské vztahy. Korektní diplomatické vztahy má Botswana navázány taktéž s většinou arabských a asijských zemí. O přátelské vztahy s Botswanou usiluje také Čína, jež se podílí na řadě projektů v oblasti infrastruktury a energetiky.

1.3 Obyvatelstvo

Při rozloze 581 730 km², což je více než sedminásobek rozlohy Česka, žije v Botswaně přibližně 2,4 mil. obyvatel. Hustota obyvatelstva tak činí pouhé 4 osoby na km². Míra porodnosti na jednu ženu je 2,9 dětí, roční přírůstek obyvatel je na úrovni 2,2 %. Průměrná délka života činí 69,3 roku (2018, Světová banka).

80 % obyvatel je národnosti Tswana, zbytek tvoří bantuská etnika (mj. Kalanga, Yeyi, Ndebele, Herero), Křováci (Basarwa), dále běloši, Asiaté a Indové.

Více než polovina obyvatel je křesťanského vyznání (převážně katolické víry). Přibližně 30 % obyvatel pěstuje tradiční animistická náboženství, nevěřících je kolem 11 %, zbytek připadá na ostatní náboženství včetně islámu.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

Po výrazném poklesu ekonomické aktivity ve výši 8,5 % v roce 2020 došlo v roce 2021 k hospodářskému růstu Botswany ve výši 8,5%, a to především díky obnovené poptávce po diamantech a obecně vzato zvýšenou cenovou hladinou nerostných surovin, kterou dále umocňuje válka na Ukrajině. V nadcházejících dvou letech pak lze očekávat růst HDP v rozmezí od 4-5 %. Nezaměstnanost v Botswaně opětovně vzrostla i v roce 2021, a to na 26 %, přičemž ve věkové skupině do 35 let je bez práce přibližně 40 % populace. Inflace se v uplynulém roce vyšplhala na 6,7 %, a to po dlouhodobém minimu 1,9 % v roce 2020. Mezi hlavní příčiny inflace se řadí vyšší cena ropy, elektřiny a dopravy, což je však současně zmírněno nižší agregátní poptávkou. Mírný růst inflace v Botswaně lze předpokládat i v roce 2022, avšak tento by se měl zastavit na hodnotě 7,1 %. Pokles na přibližně 4,4 % je odhadován až na rok 2023.

Státní rozpočet je postaven na příjmech z těžby a exportu nerostných surovin, především diamantů. Tradiční součástí příjmů ekonomiky je také cestovní ruch, jenž je v současné době paralyzován pandemií, a obnova sektoru bude pouze postupná. Botswana je dále významným producentem hovězího masa a výrobků z kůže. Cílem vlády je diverzifikace ekonomiky a přilákání investic do výroby, jež se však dlouhodobě nedaří realizovat. Prioritami státního rozpočtu jsou taktéž investice do energie z obnovitelných zdrojů, vodohospodářství, zemědělství, stavebnictví či ICT.

Tabulka z MOP + navíc platební bilance, zadluženost/HDP.

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023
Růst HDP (%)	3	-8,2	8,5	4,4	4,9
HDP/obyv. (USD/PPP)	18 558,60	15 481,70	17 010,00	18 160,00	19 190,0
Inflace (%)	2,8	1,9	6,7	7,1	4,4
Nezaměstnanost (%)	22,6	24,9	26	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	5,2	3	7	7,6	8,4
Import zboží (mld. USD)	6,6	5,4	8,1	8,2	8,6
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-1,1	-2,1	-1	-0,4	0
Průmyslová produkce (% změna)	0,2	-6,8	19,2	6,6	7,3
Populace (mil.)	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	61/64	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	03.VII	03.VII	03.VII	N/A	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Na příjmy botswanské státní kasy má v posledních dvou letech výrazně pozitivní vliv globálně zvýšená cena nerostných surovin, především diamantů. Tento fakt je dále umocněn řadou embarg uvalených na Rusko, které je rovněž významným exportérem diamantů, což dále ovlivňuje jejich cenu směrem nahoru a lze předpokládat, že tento trend bude pokračovat i v roce 2021/22.

Schodek státního rozpočtu Botswany dosáhl v roce 2021 5,2 % HDP, což je téměř o 3 % méně než tomu bylo v pandemii nejvíce poznamenaném roce 2020. Pozitivní trend lze sledovat i míře zadlužení vůči HDP, která se rovněž mírně snížila, a to na 16,4 %. Platby za obsluhu dluhu a úroky činí přijatelných 222 mil. USD ročně (kolem 1 % HDP).

Z hlediska předních ratingových agentur došlo v posledních dvou letech ke zhoršení kreditního ratingu Botswany, avšak Botswana v tomto ohledu i nadále zůstává jednou z nejstabilnějších ekonomik v Africe. Moody's naposledy snížila rating Botswany v dubnu 2021, a to z A2 na A3, přičemž ale upravila svůj výhled z „negativního“ na „stabilní“. S&P naposledy snížila Botswaně kreditní rating v březnu 2020 z A- na BBB+ se „stabilním výhledem“, přičemž od té doby nedošlo k jeho změně. Dramatické změny v tomto ohledu v dohledné době proto nelze legitimně předpokládat.

Veřejné finance	2021
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-5,2
Veřejný dluh (% HDP)	16,4
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,4
Daně	2022
PO	22 %
FO	5-25 %
DPH	14 %

2.3 Bankovní systém

Bankovní sektor v Botswaně je poměrně rozvinutý, přičemž hodnocení agentury Moody's z března 2020 (úroveň A2) potvrdilo dobrou kondici odvětví. V zemi působí řada zahraničních komerčních bank. Relativně efektivní centrální řízení dodává sektoru potřebnou stabilitu. Centrální banka naposledy upravila úrokovou sazbu v srpnu 2020 a snížila ji o 50 bazických bodů na 3,75 % v reakci na COVID-19. Během roku 2021 se očekává, že její výše bude nezměněna. Poskytované finanční služby jsou na dobré úrovni. Převody peněz do zahraničí a odvod kapitálu nejsou regulovány.

Přehled nejdůležitějších bank v Botswaně:

- 1 ABSA Bank Botswana (dříve Barclays Bank of Botswana Ltd., dcera britské Barclays Bank, jedna z nejvýznamnějších bank)
- 1 Standard Chartered Bank Botswana Ltd (pobočka britské Standard Chartered Bank)
- 1 First National Bank of Botswana Ltd (dcera jihoafrické First National Bank, s významným tržním podílem)
- 1 First Capital Bank (ovládaná FMG Capital Holdings se sídlem na Mauriciu)
- 1 Stanbic Bank Botswana Ltd (pobočka jihoafrické Standard Bank)
- 1 Bank of Baroda (Botswana) Ltd (pobočka indické Bank of Baroda)
- 1 Bank Gaborone (vlastněná Capricorn Investment Holdings, populární místní banka)
- 1 BancABC (ve vlastnictví ABC Holdings Limited se sídlem v Gaborone)

V Botswaně působí řada nebankovních finančních institucí jako např.:

- 1 National Development Bank (financování komerčních projektů v zemědělství)
- 1 Botswana Building Society (hypotéky pro domácnosti)
- 1 Botswana Savings Bank (venkovské oblasti - využívá poštovní síť)
- 1 Botswana Development Corporation (významný investor ve spojení se zahraničními firmami a místními podnikateli)

Přehled vybraných pojišťoven v Botswaně:

- 1 Botswana Insurance Company (všeobecné a obchodní pojištění)
- 1 Botswana Life (životní pojištění)
- 1 Botswana Export Credit Insurance (BECI) (pojištění zakázek)
- 1 FirstLife Assurance (Pty) Ltd (všeobecná a zdravotní jihoafrická pojišťovna)
- 1 General Insurance Botswana (Pty) Ltd (GIB) (různé druhy pojištění včetně zdravotního)
- 1 Letshego Guard Insurance Company Ltd /Letshego Life Insurance Limited (různé druhy pojištění)
- 1 Mutual & Federal Insurance Company of Botswana Limited (krátkodobá pojištění)
- 1 Old Mutual Financial Services (Botswana) (Pty) Ltd. (životní a investiční pojištění)

2.4 Daňový systém

Daňový systém je poměrně přehledný a stabilní a daňová zátěž relativně nízká. Taktéž do budoucna botswanská vláda neinzerovala zvýšení daní a významné změny daňového systému v nejbližší době nelze očekávat. Daň z příjmu fyzických osob je progresivní a pohybuje se v rozmezí od 5-25 %. Výše daně z přidané hodnoty je 14 %, což je o tři procenta méně než v sousední JAR. Aktuální daňové sazby jsou přístupné na stránkách daňového úřadu Botswana United Revenue Service (BURS). Daň z příjmu právnických osob se sídlem v Botswaně činí 22 %. Některá odvětví (např. finanční sektor, zpracovatelský průmysl) mají pro místní firmy sníženou sazbu daně z příjmu ve výši 15 %, výhodnější je proto založení dceřiné firmy v Botswaně. Sazba srážkové daně z dividend činí 7,5 %. Vedle toho existují tzv. zvláštní ekonomické zóny (Special Economic Zones), do kterých se vláda snaží lákat investice pomocí daňových úlev. Investoři v těchto zónách mají zvýhodněný daňový režim. Bližší informace jsou přístupné na internetových stránkách Botswanského investičního a obchodního centra (BITC). Mezi ČR a Botswanou je uzavřena dohoda o zamezení dvojímu zdanění.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Obchodní vztahy s Botswanou upravuje Dohoda o ekonomické spolupráci mezi EU a státy Jihoafrického rozvojového společenství EU-SADC EPA, která se uplatňuje již od roku 2016. EU-SADC EPA odstarňuje drtivou většinu celních tarifů mezi EU a Botswanou a má tak narůstající vliv na objem vzájemné obchodní výměny, obchodní bilance je výrazně pozitivní na straně Botswany. V roce 2021 vyvezly botswanské firmy do zemí EU zboží v přibližné hodnotě 1,1 mld. EUR, zatímco ve stejném roce bylo do Botswany dovezeno zboží ze zemí EU v hodnotě 633,7 mil. EUR. Důvodem záporného salda na straně EU je především import nerostných surovin z Botswany.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z EU (mil. EUR)	234	290,6	407,5	446,9	633,7
Import do EU (mil. EUR)	1 333,50	1 247,80	912,2	980,5	1 077,6
Saldo s EU (mil. EUR)	1 099,5	957,2	504,8	533,6	443,9

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemný obchod mezi ČR a Botswanou zdaleka nedosahuje svého potenciálu. Obrat obchodní výměny v roce 2021 činil poze 21,1 mil. CZK. ČR nedováží z Botswany v porovnání s jinými zeměmi EU významné množství nerostných surovin a výrobní sektor Botswany, což je hlavní příčinou pozitivní obchodní bilance na straně ČR.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z ČR (mil. CZK)	248,3	25,3	13,5	18,6	20,6
Import do ČR (mil. CZK)	16,2	11,6	7,9	7	0,5
Saldo s ČR (mil. CZK)	232,1	13,7	5,6	11,6	20,1

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

S výjimkou pandemií nejvíce postiženého roku 2020 se obchodní výměna mezi Botswanou a zeměmi mimo EU těší růstovému trendu. Záporná obchodní bilance zemí mimo EU je dána především importem nerostných surovin z Botswany.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export ze zemí mimo EU (mil. EUR)	4 832,6	5 310,8	4 063,9	3 195,1	5 299,3
Import do zemí mimo EU (mil. EUR)	3 202,4	4 133,0	4 668,8	4 545,6	5 844,2
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	1 630,2	1 177,8	-604,9	-1 350,5	-544,9

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

Po dramatickém propadu objemu přímých zahraničních investic (Foreign Direct Investment, dále jen FDI) v pandemii nejvíce postiženém r. 2020, došlo v r. 2021 k 77% nárůstu globálních FDI, a to na přibližných 1,65 bil. USD, což je dokonce více, než tomu bylo před pandemií. Největší nárůst FDI zaznamenaly rozvinuté státy, do kterých v r. 2021 zamířilo více jak 777 mld. USD. Ačkoliv se nárůst objemu FDI týkal i států rozvíjejících se, neboť zde došlo k nárůstu o více jak 30 % v porovnání s r. 2020, Afrika se jako destinace FDI stále řadí na poslední místo mezi světovými regiony.

Dle poslední zprávy Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) pravidelně monitorující světové trendy v oblasti FDI, došlo v roce 2020 k poklesu FDI v Botswaně přibližně o 15 %. Nejvíce FDI směřuje v Botswaně tradičně do těžebního průmyslu, neboť Botswana je největším producentem diamantů na světě. Na významu však nabývají investice do pojišťovnictví, bankovníctví a ICT. Nejvíce FDI v Botswaně pochází ze sousední JAR a dále pak z EU, Kanady či Zimbabwe. Botswanská vláda se snaží o maximální podporu FDI a podnikatelské prostředí Botswany lze považovat za stabilní s liberální daňovou i hospodářskou politikou. Na druhou však překážky FDI v Botswaně zahrnují vysoké produkční ceny, nedostatek kvalifikované pracovní síly, obecně vzato malý vnitrostátní trh a vnitrozemská poloha. K podpoře investorů a FDI slouží v Botswaně agentura tamního ministerstva průmyslu a obchodu [Botswana Investment and Trade Centre](#).

ZÚ Pretoria neeviduje žádné přímé zahraniční investice českých společností v Botswaně.

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Jakožto členská země Jihoafrického rozvojového společenství (SADC) je Botswana součástí Dohody o ekonomickém partnerství mezi Evropskou unií a SADC (tzv. EU-SADC EPA), která vstoupila v platnost v roce 2016, a která odstranila drtivou většinu celních sazeb. Tato dohoda přispěla k nárůstu vzájemné obchodní výměny. Země je signatářem tzv. Dohody z Cotonou, která zastřešuje obchodní, rozvojovou a politickou spolupráci Evropské unie a země Afriky, Karibiku a Pacifiku. V dubnu 2021 byla vyjednávači EU a Organizace afrických, karibských a tichomořských států parafována budoucí dohoda, která dohodu z Cotonou nahradí.

Smlouvy s ČR

Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Botswanské republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu

Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Botswanské republiky o vědeckotechnické spolupráci

Bližší informace lze nalézt v [seznamu platných mezinárodních smluv ministerstva zahraničí](#).

3.4 Rozvojová spolupráce

Botswana se řadí mezi příjemce mezinárodní rozvojové pomoci. Země je signatářem tzv. Dohody z Cotonou, která zastřešuje obchodní, rozvojovou a politickou spolupráci Evropské unie a země Afriky, Karibiku a Pacifiku. V dubnu 2021 byla vyjednávatel EU a Organizace afrických, karibských a tichomořských států parafována budoucí dohoda, která dohodu z Cotonou nahradí. Probíhající rozvojové programy tak budou pokračovat.

Kromě bilaterálního programu rozvojové spolupráce realizovaného z prostředků Evropského rozvojového fondu (ERDF) využívá Botswana také programy, jež jsou realizovány prostřednictvím soukromých firem a neziskových organizací. V rámci ERDF bylo Botswaně přiděleno pro období 2014 až 2020 dohromady 28 mil. EUR v oblastech podpory vzdělání, občanské společnosti a reforem veřejného sektoru. Přehled rozvojových programů, které se realizují v Botswaně, je k dispozici na [internetových stránkách Evropské komise](#). Na podporu projektů v oblasti infrastruktury, vodohospodářství a energetiky se v Botswaně zaměřuje Evropská investiční banka (EIB). Informace o investičních akcích EIB a dalších projektech v Botswaně jsou zveřejněny na [internetových stránkách Delegace Evropské Unie v Gaborone](#).

3.5 Perspektivní obory (MOP)

Mapa globálních oborových příležitostí připravovaná ministerstvem zahraničí ve spolupráci s ministerstvem průmyslu a obchodu a CzechTrade trh v Botswaně nezpracovává.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Obchodní jednání se na první pohled neliší od zvyklostí v Evropě. Botswanci jsou mírumilovní a sebevědomí lidé, považují se za relativně výjimečné v porovnání s jinými africkými národy. Při jednání jsou srdeční a rádi se smějí. Pracovní den začíná brzy. Výjimkou nejsou schůzky začínající již v 8 h ráno, důvodem jsou vysoké teploty v pozdějších denních hodinách. Oblíbené jsou pracovní snídaně. Je nutné být flexibilní a počítat s případnými změnami při plánování schůzek. Na jednání je vhodné mít připravenou prezentaci, mluvit k věci a být srozumitelný. Buďte přirození a sebejistí. Plynulost v angličtině je samozřejmostí, znalost místního jazyka setswanštiny není nutná.

4.2 Oslovení

Botswanští partneři bývají zejména při prvním setkání značně formální. Je vhodné partnera oslovit titulem a uvést jeho funkci (např. Mr. Director /Mr. President, Madam Director /Madam President). Pokud si funkcí nejsme jistí, použijeme oslovení Sir /Madam. Oslovení Sir /Madam se používá taktéž při komunikaci s neznámými protějšky např. v hotelu, bance, restauraci apod. Přijatelné je také oslovení titulem a příjmením (Mr. Ubuntu /Ms. Ubuntu). Všeobecně platí, tak jako v Evropě, že osoba společensky významnější může nabídnout osobě společensky méně významné oslovení křestním jménem či přezdívkou. Dle konkrétní situace a postavení partnera na společenském žebříčku se o to můžeme sami pokusit a oslovení křestními jmény nabídnout. V případě jednání s oficiálními představiteli či staršími partnery s "tykáním" však většinou počítat nemůžeme a je nutné dodržovat formálnost v oslovení.

4.3 Obchodní schůzka

Ideální čas pro jednání v Botswaně je dopoledne, kdy ještě nepanují vysoké teploty. Výjimkou nejsou schůzky začínající již v 8 h ráno, oblíbené jsou pracovní snídaně na hotelu. Při sjednávání schůzky je třeba počítat s jistou flexibilitou a s možnými změnami. Pro první setkání je vhodné požádat o formální přijetí v kanceláři obchodního partnera i z důvodu poznání zázemí a pracovní infrastruktury protistrany. Další schůzky již mohou probíhat neformálněji např. ve formě pracovní snídaně na hotelu, či večere v restauraci. Přijetí u partnera doma není při prvních ani pozdějších kontaktech obvyklé. „Čas je darem Afriky“ a Afričanům plyne jinak. Na schůzku je třeba dorazit přesně, což ale nelze čekat automaticky od protistrany. V případě zdržení partnera je nejlépe věc přejít a soustředit se na obsah jednání.

Na jednání s botswanskými představiteli je nutno se připravit přinejmenším stejně svědomitě a přistupovat k nim stejně jako k jednání s partnery v Evropě. Je třeba zohlednit skutečnost, že se jedná o zástupce jiného kulturního okruhu: prezentace proto musí být jasná, srozumitelná a přesvědčivá. Afričané neradi čtou mezi řádky a Botswanci nejsou výjimkou, proto je třeba hovořit konkrétně a přímo k věci. Při přípravě vlastní prezentace je třeba mít na paměti, že Česko v Botswaně nikdo příliš nezná (přestože u nás studovala řada botswanských mediků), proto neuškodí zařadit jednu či dvě strany reálií. Při vzájemných rozhovorech je třeba být vnitřně otevřený i pro nečekané obraty, nepovyšovat se ani neponižovat, pružně držet svůj standard.

Na první schůzce se nedoporučuje nabízet alkohol. V rozumném množství je zvykem konzumovat alkoholické nápoje při případné neformální večeři (ne u oběda) v restauraci. Řada Botswanců, kteří zastávají vyšší posty ve státní správě či ve vedení soukromých subjektů, pochází ze společensky úspěšně etablovaných, často vlivných a finančně dobře zajištěných rodin. Často bývají absolventy či mají dokonce akademické tituly z jedné či více prestižních světových univerzit. Afričané si obecně cení dosažení vysokého společenského statusu, což ti úspěšní demonstrují nápadným důrazem na okázalost a materiální sebeprezentaci. Upravený zevněšek se očekává i od Evropana. Kravata ani oblek nejsou nutností, mužům postačí kvalitní košile, lehké sako, kalhoty a uzavřená společenská obuv, dámy mohou obléci letní šaty či pohodlný kostým. Při jednání na ministerstvu doporučujeme oblek (klidně bez kravaty).

V některých otázkách mohou být botswanští partneři značně formální, v jiných jsou zase neobyčejně otevření. Afričané se rádi smějí a dobrá nálada otevírá brány úspěchu. Odlehčit jednání jednoduchou úsměvnou historkou je proto na místě. Pozor ovšem na u nás běžný sarkasmus a ironii, jež nemusí Botswanci vždy správně pochopit. Vhodná konverzační témata jsou rodina, sport, krásy Botswany a jejích obyvatel. V afrických partnerech je hluboce zakořeněna úcta ke stáří a cit k hierarchii. Lze jen doporučit, aby byl součástí obchodní delegace i služebně starší kolega či jinak významná osoba v rámci hierarchie firmy vybavená příslušnými pravomocemi a informacemi ohledně dodacích podmínek, ceny a financování obchodu.

Většina Botswanců, se kterými se lze při obchodním jednání setkat, jsou křesťané. Tradiční náboženství se udržují především na venkově. Obecně v subsaharské Africe panuje benevolentnější přístup k víře než v severní Africe a na Blízkém východě a náboženské rozdíly jsou bez problémů akceptovány. Případný rozdíl ve vyznání by neměl představovat překážku obchodní spolupráce.

4.4 Komunikace

Jednacím jazykem je angličtina, která je všeobecně rozšířená. Znalost místního jazyka setswanštiny není nutná a tlumočnická není potřeba. Na druhou stranu zvládnutí několika základních frází v setswanštině neuškodí. Protistranu potěší vyjádření respektu k místní kultuře. Pro oficiální obchodní komunikaci se doporučuje používání emailu. Botswanci rádi komunikují neformálně prostřednictvím aplikací chytrého telefonu (WhatsApp, Signal, Telegram apod.), tuto formu komunikace je vhodné využívat k běžné konverzaci, při dojednávání a potvrzování schůzek apod.

4.5 Doporučení

Jako nejvhodnější postup při vstupu na trh se jeví obrátit se s nabídkou spolupráce na prověřeného místního partnera, firmu, jež působí ve vašem oboru v Botswaně. Společník by měl být schopen zajistit odpovídající přijetí, program a doprovázet vás na schůzky. V době vaší nepřítomnosti bude s protistranou v kontaktu a zajistí navazující jednání. Dále je vhodné se obrátit na státní agenturu Botswana Investment and Trade Centre, která spadá pod ministerstvo investic, obchodu a průmyslu Botswany, a požádat o spolupráci a asistenci při tvorbě programu. Pro zajištění přijetí na ministerstvech a v armádě doporučujeme obrátit se na české velvyslanectví v Pretorii. Zkušenost při komunikaci s touto agenturou je relativně pozitivní. Pro zajištění přijetí na ministerstvech a v armádě doporučujeme taktéž obrátit se na obchodně-ekonomický úsek českého velvyslanectví v Pretorii.

4.6 Státní svátky

Kromě obvyklých křesťanských svátků jakými jsou Vánoce a Velikonoce patří mezi státní svátky v Botswaně mj. výročí narození prvního prezidenta země Sira Seretse Khamy (1. července). Dále tzv. prezidentův den, což je třetí pondělí v červenci. Státní svátek dne 30. září oslavuje výročí získání nezávislosti na Velké Británii (30. 9. 1966). Přehled státních svátků a dnů pracovního volna v Botswaně:

1. ledna - Nový rok

Velký pátek - křížování Ježíše Krista

Velikonoční pondělí

1. květen - svátek práce

květen nebo červen (40 dnů po velikonocích, čtvrtek) - Den nanebevstoupení

1. července - Den Sira Seretse Khamy

červenec (třetí pondělí v měsíci) - Den prezidentů

30. září - Den Botswany (výročí vyhlášení samostatnosti)

1. října - Den Botswany

25. prosince - narození Krista, první svátek vánoční

26. prosinec - druhý svátek vánoční

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

V souladu s platnou s Dohodou o ekonomickém partnerství mezi Evropskou Unií a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství (tzv. EU-SADC EPA), která je uplatňována od roku 2016, je možné většinu komodit dovážet do Botswany volně a bezcelně. Pouze na skupinu vybraných položek je nutno mít dovozní povolení (tzv. Import Permit), fyto-sanitární nebo veterinární popř. další osvědčení. Požadavky na dokumentaci a celní tarify u konkrétního zboží je možné vyhledat (podle HS kódů) v databázi [Market Access Database Evropské komise](#). Užitečné informace, přehled dovozních a vývozních požadavků a tarifů včetně aktuální výše DPH jsou k dispozici na stránkách botswanského daňového úřadu [Botswana Unified Revenue Service](#).

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Vzhledem k geografické vzdálenosti a specifičnosti botswanského trhu je žádoucí při vývozu využívat místních zástupců znalých prostředí případně podle charakteru zboží distributorů. V případě státních zakázek je registrovaná pobočka v Botswaně nebo místní obchodní partner nezbytnou podmínkou účasti v tendru. Registrace společnosti v Botswaně je relativně snadná. V oblasti podpory přílivu zahraničních investic působí agenturaministerstva pro investice, obchod a průmysl Botswana Investment and TradeCentre (BITC), jež má centrálu v Gaborone a několik zahraničních kanceláří (mj. v Johannesburgu či v Londýně). BITC poskytuje „one-stop“ centrum služeb pro zahraniční investory, poradenství při vyhledání obchodního partnera pro joint-venture, informace o investičních pobídkách, sektorových příležitostech apod. V případě, že český subjekt uvažuje o založení vlastní kanceláře či společného podniku v Botswaně, je rovněž možno doporučit využití služeb této státní agentury. Mnoho významných firem a institucí (včetně např. nemocničních a hotelových řetězců) je napojeno na jihoafrické a jiné nadnárodní společnosti. U těchto subjektů je nákupní politika řízena mateřskou organizací v zahraničí.

5.3 Marketing a komunikace

Botswanský trh je relativně vyspělý a panuje na něm značná konkurence. Pravidelná a kvalitní propagace tak jsou základními předpoklady úspěchu na tomto trhu. V oboru reklamy a marketingu působí řada specializovaných firem a asociací, které poskytují servis na profesionální úrovni. V oblasti reklamy jsou obvyklé inzeráty v denících a odborných časopisech, které jsou vydávány jednotlivými profesními svazy (textil, obráběcí stroje, strojírenství a důlní průmysl atd.) a také v elektronických médiích a na sociálních sítích (zejména prostřednictvím platforem Facebook či Instagram).

Dobrou příležitostí pro úvodní seznámení s tržním prostředím je návštěva všeobecného veletrhu v Botswaně Global Expo v Gaborone (bližší informace viz kapitola 5.9 Veletrhy a akce). Aktivní účast v roli vystavovatele má vedle propagace vlastní značky a možnosti přímo oslovit zákazníky také referenční roli.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Botswana je signatářem řady mezinárodních dohod a úmluv týkajících se ochrany duševního vlastnictví a autorských práv mj. ujednání WIPO; Pařížské úmluvy (průmyslového vlastnictví); Bernské úmluvy (o ochraně literárních a uměleckých děl); PCT (Patent Cooperation Treaty); WCT (WIPO o právu autorském); WPPT (WIPO Performances and Phonograms Treaty). Botswana je taktéž členem Africké regionální organizace pro ochranu duševního vlastnictví ARIPO (The African Regional Intellectual Property Organization).

Problematiku ochrany duševního vlastnictví v Botswaně upravuje zákon Copyright and Neighbouring Rights Act, Act No. 8 of 2000.

V případě, že se česká firma dostane do obchodního sporu s firmou v Botswaně, je užitečné využít poradenskou asistenci místní právní kanceláře, která je dobře seznámena s lokálními zvyklostmi a právem.

5.5 Trh veřejných zakázek

Oblast veřejných zakázek upravuje tzv. „Local Procurement Programme“, na základě kterého je až 30 % vládního ročního rozpočtu na akvizice určeno na nákup a dodávky od malých a středních místních firem. Aby se firma kvalifikovala do programu, musí mít minimálně 25 % místního kapitálu a splňovat kritéria maximálního ročního obrátu a počtu zaměstnanců. Firma registrovaná v rámci tohoto programu se může také zúčastnit tendrů určených pro zahraniční dodavatele.

Bližší informace o problematice veřejných zakázek jsou k dispozici na [vládním portálu Botswany](#).

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Pravidla mezinárodního obchodu jsou v Botswaně státními institucemi a soukromými společnostmi převážně respektována. Pro počáteční kontakty a obchodní případy je v každém případě na místě opatrnost. Při volbě platebních podmínek se doporučuje využívat dokumentární akreditiv. Termín a způsob realizace platby záleží na konkrétním odběrateli a stanovených podmínkách obchodu. Při prvních dodávkách není neobvyklá platba předem v plné výši či záloha (až do výše 50 %). Doba splatnosti u státních firem je obvykle delší.

V případě, že se česká firma dostane do obchodního sporu s firmou v Botswaně, je užitečné využít poradenskou asistenci místní právníké kanceláře, která je dobře seznámena s lokálními zvyklostmi a právem.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Občané Evropské unie včetně Česka nepotřebují k cestám do Botswany za turistickým účelem vízum, stačí jim platný cestovní pas s platností přesahující 6 měsíců od data přiletu. Maximální doba pobytu na jeden vstup je 90 dnů (je možné požádat o prodloužení). Při cestě autem je nutné zaplacení silniční daně a povinného pojištění (při příjezdu na hranicích). Aktuální informace o sazbách a podmínkách vstupu jsou uvedeny na webu ministerstva pro cestovní ruch [Botswana Tourism](#).

Množství přivážené cizí měny do země není omezeno. Jihoafrický rand není na rozdíl od sousední Namibie či Svazjska nebo Lesotha všeobecně přijímaným platidlem. Směnu valut na místní měnu pula (BWP) je možné provést na letišti, na větších hraničních přechodech, v bankách, směnárnách nebo v hotelu, popřípadě je možné využívat bezhotovostní platební styk. V zemi je akceptována většina druhů platebních karet včetně VISA, MasterCard, American Express a Diners Club. V Botswaně se vyskytuje malárie (nikoliv v hlavním městě Gaborone) a na severu v distriktu Chobe ojedinele moucha tse-tse, která roznáší spavou nemoc. Přes dlouhodobý nedostatek vody je kvalita vody z kohoutku relativně dobrá a pitná. Všeobecně se hovoří anglicky. Motorová vozidla jezdí vlevo, chodci se taktéž vyhýbají vlevo. Mezinárodní telefonní předvolba je +267.

Přestože je Botswana poměrně bezpečná země a kriminalita je v porovnání kupř. se sousední JAR na neporovnatelně nižší úrovni, pohybovat se osamoceně pěšky zejména po setmění ve větších městech (Gaborone, Francistown) se nedoporučuje. Taxi služby typu UBER či BOLT v Botswaně nepůsobí, na recepci v hotelu či na letišti však lze taxi bezpečně objednat.

Před cestou doporučujeme zaregistrovat se do [databáze dobrovolné registrace občanů České republiky při cestách do zahraničí \(DROZD\)](#).

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Podmínky zaměstnávání cizích státních příslušníků a jejich pobytu se řídí příslušnými zákony (tj. Non Citizens Act, Immigration Act). Informace o podmínkách získání pracovního povolení jsou přístupné na [stránkách vládního portálu Botswany](#). Při podávání žádosti o zaměstnání cizinců se doporučuje taktéž využít služeb státní agentury [Botswana Investment and Trade Centre](#) a jejího "One Stop Service Centre".

Zdravotní péče je rozdělena na státní a soukromou. Občané cizích národností, kteří dlouhodobě pobývají v Botswaně, mají nárok na využívání státní zdravotní péče, všeobecně se však cizincům doporučuje z důvodu vyšší kvality a dostupnosti péče vyhledávat privátní zdravotnická zařízení. Přehled nabídek soukromého globálního zdravotního pojištění, které lze uplatnit i v Botswaně, je přehledně zpracován na informačním portálu [Expat Arrivals](#). Bližší informace o státní zdravotní péči nabízí stránky [ministerstva zdravotnictví Botswany](#).

5.9 Veletrhy a akce

Ve své podstatě jediným relevantním veletrhem v Botswaně je všeobecný veletrh nazvaný Global Expo Botswana, který se až do probíhající pandemie konal vždy jednou za rok. Byť tento veletrh ani zdaleka nedosahuje velikosti obdobných veletrhů a výstav např. v sousední JAR, je tato akce hojně navštěvována ze strany botswanských podnikatelských subjektů.

Global Expo Botswana

Příští datum konání: neznámé (veletrh se naposledy uskutečnil v roce 2020, a to virtuálně)

Místo konání: Plot 54351, Off PG Matante Road, Central Business District (CBD) Exponential Building, Gaborone

Tel: +267 3633300

Email: geb@bitc.co.bw

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Diplomatickou a konzulární působnost pro Botswanu vykonává zastupitelský úřad v Pretorii:

Velvyslanectví České republiky v Pretorii (Embassy of the Czech Republic in Pretoria)

Fyzická adresa: 936 Pretorius Street, 0083 Arcadia, Pretoria

Poštovní adresa: P.O.Box 13671, Hatfield 0028, Pretoria, South Africa

Tel: +27 12 431 2380, fax: +27 12 430 2033

E-mail: pretoria@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/pretoria

Teritoriální působnost: Jihoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Mauricius, Mosambik, Namibie, Svazijsko

Vedoucí úřadu: JUDr. Pavel Řezáč, mimořádný a zplnomocněný velvyslanec

Konzulární úsek: Mgr. Alice Mžýková, konzulka

Ekonomický úsek: Mgr. David Vaverka, ekonomický diplomat

Tel.: +27 12 431 2385, +27 12 431 2389

E-mail: Commerce_Pretoria@mzv.cz

Velvyslanectví ČR v Pretorii se nachází cca 50 km od mezinárodního letiště v Johannesburgu (O.R. Tambo).

GPS: S25°44,708'; E 28°13, 566'

Honorární konzulát ČR v Gaborone

Fyzická adresa: Thebe Circle, plot 2819, Ext. 10, Gaborone, Botswana

Poštovní adresa: P.O.Box 70424

Tel: +267 318 4597, +267 721 21 424 Fax: +267 316 5613

E-mail: gaborone@honorary.mzv.cz; cavricb56@gmail.com

Vedoucí úřadu: Prof. Branko Cavrić, honorární konzul

Provozní hodiny: úterý, středa 16:00 - 18:00

Delegace EU v Gaborone

Fyzická adresa: Plot 758 Robinson Rd, Extension 2, Gaborone, Botswana

Poštovní adresa: P.O. Box 1253, Gaborone, Botswana

Tel: +267 361 0000 Fax: +267 391 3626

Email: delegation-botswana@eeas.europa.eu

Vedoucí úřadu: Jan Sadek, velvyslanec

Provozní hodiny: pondělí až pátek 7:30 - 16:30

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

Telefonní nouzová linka velvyslanectví České republiky v Pretorii +27 82 416 0016 je přístupná rovněž prostřednictvím aplikací WhatsApp a Viber a je určena výhradně občanům ČR v nouzi či ohrožení zdraví a života.

Záchranná služba: 997 (při volání z mobilního telefonu 112)

Lékařská záchranná služba (Medical Rescue): 911

Letecká záchranná služba (Medical Air Rescue): 390-1601

Policie: 999 Hasiči: 998

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Vládní portál - odkazy na státní instituce, ministerstva a agentury

Botswana Investment and Trade Centre - investiční a exportní agentura; asistenční centrum pro zahraniční firmy (tzv. One Stop Service Centre)

Business Botswana - botswanská obchodní komora

Botswana Tourism - portál cestovního ruchu

Botswana Laws - databáze botswanských právních aktů a zákonů

Botswana Institute for Development Policy Analysis - informace z ekonomiky a společnosti

Nezávislý týdeník Mmegi - informační portál

Botswana Guardian - informační portál

The Patriot - informační portál